

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

122. An sumere tabachum in Ecclesia sit peccatum mortale? Et an si
dentibus conteratur, frangat iciunium Eucharisticum? Et quid si per nares
assumatur? Ex p. 10. tr. 16. res. 24. aliàs 23. ibid.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

probatum est, quod non accidit in sumptione tabachi de qua loquimur, cum fumatur per nares, vel per modum respirationis, vel in stomachum non traiciatur, ergo, &c.

6. Ad auctoritatem verò Conciliorum Provincialium Limentis, & Mexicani, quæ pro sua sententia adducit Leo, respondeo quòd in illis partibus forsitan tabachus fumitur in tali modo, vt ferè semper ad vomitum prouocet, & ideo rectè ab illis Conciliis eius sumptio prohibita fuit, & hoc ego colligo aperte ex Synodo Episcopatus Canariarum, relato ab ipso Leone. vbi in constitutione de *vita & honestate Clericorum*, fol. 128. sic habetur. [Item ordenamos, que ningun Clerigo antes de dezir Missa, ni dos horas despues de auerla dicho tome tabacho sub pena excommunicationis lata sententia.] ex quibus verbis apparet sumptionem tabachi non prohiberi nisi ratione vomitus. nam aliàs non prohiberetur per sumptam Eucharistiam, etenim post illam non solum tabachus, sed omnis cibus sumi potest. & hæc dicta sufficiant in defensionem sumptionis tabachi, quem tamen ego non fumo.

RESOL. CXXI.

An sumptio Tabachi ante celebrationem Missæ, vel communionem frangat ieiunium naturale? Ex p. 8. tr. 7. & Misc. Ref. 3.

Affirmatiuam sententiam nominatim contra me tenet P. Lezana in *summa quæst. Regul. tom. 3. verb. Eucharistia, quoad Regulares*, n. 18. vbi sic ait; De tabachi sumptione noua quæstio est, propter nouum usum, forsitan abusus huius sæculi, an impediat communionem. Aliqui enim respondent negatiuè, Diana 5. part. tract. 13. resol. 1. Quod mihi non placet; quia tabachus verè est nutrimentum, vt constat ex multis experientis plurium, qui ex ipso solo sustentati sunt: verè etiam est medicina; hoc enim prætextu fumitur, fumitur etiam non casu, sed ex intentione, & proposito, vt suppono: & quod fumatur per nares non tollit quo minus talis actio sit comestio, & si non communitis, & ordinaria, sed extraordinaria, qualis esset si ægroto edere per os non potenti aliquis liquor daretur per nares, & inde ad stomachum deueniret. Quare, credo, quòd, siue fumatur in puluere, siue in fumo, siue in folio, siue per os, siue per nares, nisi sit in tam parua quantitate, vt moraliter certum sit, nihil ipsius substantiæ ad stomachum peruenisse, impedire communionem. Ita ille.

2. Sed ego iterum non discedo à sententia, quam *vbi supra*, docui, & quam, me citato, tener nouissimè Marchantius in *resol. Pastor. tract. 4. in Appen. ad c. 2.* vbi sic asserit. Quæstio quotidiana est, an liceat ante Missam, vel communionem, sumere tabachum, siue per modum sumi, siue per modum pulueris, siue per modum folij, quod masticatur, & expulitur illicidè? Sæpe respondi, id non parum indecens esse; & ita consuetudinem illam planè ablegandam à Sacerdotibus, & Ministris Altaris, tanquam coruptelam. Peccati tamen mortalis absolutè, & per se condemnare non ausus fui. Quia non frangit ieiunium tabachi sumptio, nisi quando per os fumitur, & in stomachum transmittitur; nempe tunc per modum cibi fumitur. Et licet fumus tabachi per os fumatur, non tamen per modum cibi fumitur, aut potus; nec ideo fumitur, vt per se & ex intentione in stomachum traiciatur comedendo, vel bibendo, quod est propriè per modum potus, vel cibi sumere; quin potius per nares exit. Quod si etiam aliquid ex fumo

in stomachum recipiatur, vt aliqui dicunt, id tamen magis fit per modum respirationis, quàm per actionem quæ sit comestio, vel potatio. Sed etiam si tabacho aliquis humor commoueat in capite, qui forsitan in stomachum potest defluere, non tamen est manducatio; ideo strictè, & per se loquendo, ordinatiè non impedit, tanquam frangens ieiunium. Nam ad fractionem ieiunij passim duo requirunt Doctores, scilicet quòd fumatur aliquis cibus, vel potus, & quidem fumatur per actionem, quæ sit manducatio, & potatio; ad quod requiritur quòd sit traiectio per os in stomachum propria actione vitali. Hæc Marchantius; cui adde ex Societate Iesu Antonium de Escobar in *Theolog. moral. tract. 7. exam. 6. cap. 5. num. 62.* ita asserentem: Tabachina pulueres, fumus, aut folium prohibet à communionè; Puluis aut fumus minimè, qui nullam cibi, aut potus rationem habet per nares traiectus. At folium in os admissum, si ad stomachum traiciatur integrum, (nempe aliqua folij partem) prohibet à Communionè; secus si per modum saliuæ aliqua folij resolutio deglutatur. Sic ille.

3. Hanc etiam sententiam, me citato, approbat P. Auerfa de *sacrament. Eucharist. q. 8. sit. 8. s. 3. & 6.* docens non impediri communionem, aut celebrationem per sumptionem tabachi in puluere, aut folio, aut fumo. Et hanc sententiam tanquam probabilem, me citato, admittit Machadus *tom. 1. lib. 2. part. 4. tr. 8. document. 4. num. 3. & 4.* & absolutè, me etiam citato, illam tenet Pasqualigus in *praxi de ieiun. decis. 438.* Vnde aduersus amicissimum Patrem Lezanam remanet satis probabilis nostra opinio, quam sequuti sunt tot viri docti.

4. Hæc tamen dicta esse volo in rigore loquendo; nam ob reuerentiam debitam Sacramento, consilio, vt à sumptione tabachi abstinatur, maximè in folio per os, propter periculum illud traieciendi in stomachum.

5. Ad rationes P. Lezanæ respondeo, quòd dato, & non concessio, quòd tabachum sit nutrimentum, vel fumatur per modum medicine; tamen hoc non obstat quando fumitur in puluere, & fumo per nares, quia non fumitur actione comestiuæ, vel potatiuæ sine qua non frangitur ieiunium naturale, vt ego satis firmam in loco à P. Lezana citato. Et ideo, si fumatur in folio per os, & aliqui in stomachum descendat, certum est, quòd frangit ieiunium; nam ita descendit in stomachum actione comestiuæ, & per modum cibi; ergo, nisi aliquid descendat in stomachum ex casu, & præter intentionem; seu, vt dixit Escobar, *vbi supra*, deglutatur per modum saliuæ aliqua folij resolutio, non autem aliqua folij particula.

Nota etiam, quòd post hæc scripta inueni nostram sententiam, me citato, docere etiam Leandrum de *Sacramentis*, tom. 1.

RESOL. CXXII.

An sumere Tabachum in Ecclesia sit peccatū mortale? Et an, si demibus conteratur frangat ieiunium Eucharisticum? Et quid, si per nares assumatur? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 24. aliàs 23.

Quoad primum respondeo affirmatiuè, si fumatur Romæ in Ecclesia D. Petri, & eius porticus, & Hispaniæ, si fumatur in Ciuitate, & Diocesi Hispalensi, stantibus prohibitionibus Sanctiss. D. N. Innocentij X. & Urbani VIII. sed difficultas est, quid dicendum in aliis Ecclesiis; & affirmatiuè respondet Pater Pasqualigus in *99. Canonicis*, cent. 2. quæst.

9. 175. quia sumptio tabachi in Ecclesia, & eiusdem attriti non est mala, quia prohibitio, & proinde malitia ipsius non coarctatur intra terminos Diocesis Hispalens. intra quos coarctatur prohibitio; sed idem est prohibita, quia mala: unde ubique retinet suam malitiam. Itaque putat sumere tabachum in Ecclesia, ex genere suo esse peccatum mortale, nec fieri veniale, nisi ex leuitate materiae. Ratio est, quia huiusmodi peccatum est dignum, quod puniatur poena excommunicationis, ut constat ex praefata constitutione Urbani VIII. in qua ponit excommunicationem ipso facto incurrendam pro tali peccato; ergo cum excommunicatio non possit imponi nisi pro peccato mortali, cap. Romana & cap. dilecto, de sententia excommunicationis, & docent communiter, huiusmodi peccatum erit mortale. Praesertim quia punitur tali poena, tanquam de se peccatum, & non quia prohibitum. Unde non potest dici, quod sit mortale, quia sub mortali prohibetur à Pontifice, non autem quia de se non sit mortale. Nam Pontifex mouetur ad prohibendum sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae ex indecentia, & irreuerentia, quam continet, & quia vult extirpare abulum tam scandalosum. Unde supponit, quod contineat talem malitiam, quae excommunicatione puniri possit.

2. Verum consultus hic casus à me cum viris doctis senserunt contra P. Pasqualium, non esse peccatum mortale, quod nouissimè docuit Eminentiſſ. Cardin. de Lugo in *respons. moral. lib. 1. dub. 9. n. 7.* vbi loquens de sumptione tabachi, sic ait: Monuerim tamen, ne id in Ecclesia, vel eius ambitu fiat, cum propter reuerentiam illorum locorum Sanctiss. D. N. Urbani VIII. id in Diocesi Hispalensi prohibuerit, ut vidimus: quae prohibitio licet ad alias Prouincias non extendatur, supponit tamen sine irreuerentia aliqua loci Sacri id fieri non posse. Ergo, dum asserit prohibitionem illam non extendi ad alias Prouincias, sumptio tabachi in Ecclesia non est mala, quia mala; & idem Cardinalis vbi supra tantum monet, ne in Ecclesia fumatur, ergo talis sumptio non erit peccatum mortale, licet sine aliqua irreuerentia loci fieri non possit. Itaque sumptio tabachi in Bulla Urbani VIII. fuit materia excommunicationis, non quia sit mala ex genere suo, sed propter nimiam irreuerentiam & graue scandalum cum quo sumebant in Diocesi Hispalensi.

3. Quoad secundum dubium, videlicet, an sumptio tabachi frangat ieiunium Eucharisticum, latè de hac quaestione actum est nobis alibi, & quando sumptio tabachi fit per nares, certum est, quod non frangit ieiunium, & ita me citato, tenet Leandrus de *sacram. tom. 2. tr. 7. disp. 5. q. 10.* & alij communiter. Difficultas est, quando folium tabachi ore sumitur, & dentibus conteritur ad sputa, & flegmata ex ore proijcienda. Aliqui Theologi à Cardinali Lugo consulti prorsus responderunt, talem sumptionem tabachi non impedire communionem: quia non est necesse, quod aliqua substantia pars traiciatur in stomachum, ut ij effectus fiant, imò summa cura adhibetur, ne aliquid transeat, quia propter summam eius mordicitatem, & acrimoniam, vehementer laederet stomachum, ut constat experientia, si aliqua ex succo guttula casu deglutatur, reluctante statim stomacho ad nauseam, & vomitum prouocato; quare continuo spuitur quidquid salinae in ore cum herba illa commiscetur. Potest tamen sufficere applicatio ad linguam & os, ut virtutem transmittat in stomachum; videmus enim sufficere aliquando quod applicetur ad nares, ut similes ferè effectus causet, licet tunc nihil per fauces traiciatur; quanto magis sufficere quod in ore, & lingua habeatur? Secundo, quia licet non possint qualita-

tes eadè, quae sunt ipsa herba traici sine subiecto, & per consequens sine aliqua particula substantia, possunt tamen producere similes qualitates in medio in lingua, quae porosa est, & participat eandem virtutem cum ore stomachi, & qualitates productae in medio deferunt secum virtutem ad eos effectus producendos. Sic enim videmus etiam, si vino generoso os abluatur, & si nihil traiciatur per fauces, apparere effectus confortato capite, atque etiam stomacho per consensum partium, & per communicationem qualitarum similium, quod non minus poterit in tabachum contingere. Plures alias probationes pro hac sententia adducit Lugo vbi *sup. n. 6. & 7.* vbi sic ait: Haec & alia magistri illi pro praxi sua, & aliorum tuenda asserbant, quae mihi ad minus eam licentiam probant, quando aliquis ea solum intentione herbam illam ori applicat, ut sine traiectione substantiae operetur effectus, quos sine illa traiectione per attractionem, vel per productionem solum similiū qualitatum operari potest, quicumque illi sint, & curando, prout omnes curare solent, ne succus, vel quicquam aliqd in stomachum traiciatur. Si enim tunc aliquid ex succo mixtum cum salina transferit, hoc erit praeter intentionem, & casu, sicut de guttula aquae, vel vini, quae os abluatur dici solet, atque adeo non violabitur ieiunium mortale. Haec ille; quae nimis plausibilia erunt tabachistis.

RESOL. CXXIII.

Nam dubitans, an aliquid cibi, vel potus sumptus, possit Missam celebrare, vel communicare. Et an quoties quis dubitat an hora duodecima ieiunium comedit, bibit, vel aut os abluendo dubitat an aliquam guttam degluerit, vel si dentibus qualisdam masticans dubitet, an degluerit, ut in oratione partem inclinare possit, si deponat dubium praeterea, possit celebrare, & Eucharistiam sumere? Ex p. 1. r. 4. Ref. 29.

§. 1. **N**egatiuam sententiam docent Sanchez de *matrim. tom. 1. lib. 2. diffic. 4. n. 40.* Villalobus in *sum. tom. 1. tract. 1. diffic. 2. n. 6.* Fagundes p. 3. lib. 1. cap. 5. n. 18. vbi asserunt, quod dubitans, an sit eadem hora noctis duodecima, & comedat, aut bibat, non potest die crastino sumere Eucharistiam, quia post ieiunium est pro praepcepto communicandi, seruato ieiunio naturali; tum, quia nulla est possessio ex parte communicantis, ut in dubio eius conditio potius sit.

2. Sed is non obtantibus, aduersus Sanchez surgit nouissimè Sancius in *selectis, disp. 42. per un. ubi acriter illum impugnat, & probat, quod quoties quis dubitans, an hora duodecima noctis sonuerit, comedit, bibit, aut os abluendo, dubitat an aliquam guttam degluerit, potest sacram Eucharistiam sumere, si deponat dubium praeterea, iudicium quodlibet hic & nunc sibi liceat suscipere, quantum conuenit, si fuerit in dubio speculatio. Et ad argumenta contraria respondet, & rationes pro sua sententia adducit, quae sunt adeo probabiles, ut existimem hanc sententiam in praxi tutam & securam esse.*

3. Et post haec scripta inuenio etiam Layman in *Theol. moral. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 4. n. 36.* contra Sanchez hanc sententiam tanquam probabilem etiam admittere, sic enim asserit. Numquid Sacerdos dubitans, an noctis medium cenando excesserit, aliter die sacrificare poterit? Negat Sanchez, quia in tali dubio tutior pars eligenda videtur propter reuerentiam Sacramenti. Sed existimo non improbabiler, permitti posse Sacerdoti, ut in tali casu sacrificet, etiam propter deuotionem, ac nulla cogente necessitate, quia lex ecclesiastica de ieiunio communicandi seruato

Sup. hoc in
duabus praecedentibus
Ref. latissimè.